XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932 május. 5. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYÖRGY.

PACIFIC UNITARIAN SCHOOL FOR THE MINISTRY Berkeley, California

Anyák napja.

A világ véres tülekedésébe belesóhajt egy halk és szelid hang: valahol gyermekei jövendője miatt aggódva töpreng egy édesanya. A lelkek tűzben lángoló vonaglása fölött megjelenik egy fehér galamb: a vásáros mindennapok kalózainak eszükbe jut néhai édesanyjuk áldozatos, tiszta szeretete. Az élet szennyes árjába beleömlik egy kristályos hegyipatak: az emberek felsiró jósága győzedelmeskedik egy napra legalább a rossz világ felett — anyák napján.

Fellengős hasonlatok ezek, nemde, kedves olvasóm? Pedig hát nem lehet elég tulzóan irni az édesanyákról ahoz, hogy igazi értéküket bárcsak meg is közelitsük vele.

Mióta eszmélni tud az ember, áldással, hálával emlékezik meg az édesanyákról. Végig az ezredéveken fejlődik az ember s vele fejlődik az édesanya eszménye is. Régi keleti népek *istenné* magasztositották az édesanyát Iziszben; az Ó-testamentumban az egész emberiség anyjaként emlegetik *Évát;* a római *matrónát* oly tisztelet övezte, hogy még a törvényszék elé való idézésnél sem volt szabad őt bárcsak megérinteni is — s az Uj-testamentum szembeállitja egymással a két anyaideált: a Zebedeus-fiak anyja tulzó szeretetében kiváltságos elbánást kér az igazság Mesterétől — a Mester anyja pedig, Mária, lemond még fiáról is, csakhogy Isten akaratát az emberiség megváltása végett betölthesse. Igy jutunk el Izisztől — Máriáig, az istennőtől a fájdalmas anyáig!

De hát vajjon ez haladás? Istennőtől fájdalmas anyáig, nem lefelé vezet-e az ut? Nem, bizony felfelé mutat az, csakhogy nem idekint, a világ itélete szerint, hanem idebent, a szivünk igazságában.

Unitarian school for the ministry
BERKELEY
California
AMERICA

rint. Lehet egy anya a világ legszebb, legbölcsebb, leggazdagabb hölgye s mégis eltörpül a legrútabb, legtanulatlanabb és legszegényebb édesanya mellett is, ha nem tud lemondani. Egy édesanya értékét mindig az emeli, amiről lemondott: szépségéről, gazdaságáról — a gyermekéért, bölcsességéről, gyermekéről magáról is — az Istenért s az Ő szent akaratáért, ha netalán ezt kivánná tőle. Ezért nagyobb Mária, a fájdalmas anya, mint Izis, a ragyogó istennő, ki csillagokon trónolt a régi hitrege szerint.

* * *

Három szál virágot tartok a kezemben: minden emberi szivben három szál virágot nyílatott ki az Isten. Egyik a hit virága, másik a reménységé, a harmadik virág a szeretet.

Az első virággal kimegyek a temetőbe. Domborodó sirhantok alatt, elcsendesült szivvel anyák nyugosznak. Leteszem valamelyik sirra azt a virágszálat. A hit virága az. A hité, hogy a mindenható Isten ezerszeresen megjutalmazza mind azt a sok lemondást, áldozatos, lángoló szeretetet, amit mi az elköltözötteknek már meg nem hálálhatunk.

A második virágszállal felkeresem az élő anyákat, akik még mindig fáradnak, remegnek, aggódnak és virasztanak miértünk. Megcsókolom az áldott kezét egyiknek közülök s azt mondom neki: „Ne aggódjon már, édeanyám, ne aggódjon már értem. Azért adom ezt a második virágszálat, — ez a reménység nyiló virága — hogy most már reméljen az aggódás helyett, mindig csak reméljen! Amint én is remélek, remélem, hogy sokáig megtartja még számunkra az Isten!“

S a harmadik virágszálat, a szeretet virágát, kinek nyujtsam át? A halott anyáké a hit virága, az élőknek a reménység virágát kell adnom — egész lelkem úgyis az övék, nekik nem adhatom a harmadik virágszálat.

Ó, meg ne feledkezzünk a legszomorubb anyákról, a leglemondóbb anyákról, azokról, akiknek nincsenek gyermekeik.

Vannak, akiktől elragadta gyermekeiket a temető angyalka korukban, az első tipegések, a pirkadó mosolyok korában, vagy ifju fővel, nyiladozó álmok idején, tavaszos felröppenésük közben. Azok az apró lábak hogy elfáradtak, amig először megkerülték a gyermekszobát — és mégis el tudtak tipegni tőlünk a halál messzeséges birodalmáig. Azok az ifju szárnyak hogy felfelé lendültek mindig — s mégis odalent érkeztek meg, két méternyi földréteg mélyén pihennek csendesen. Ó milyen szörnyü, borzalmas utazás! S milyen nagyon kell annak az árván maradt anyai szivnek fájnia ilyenkor, anyák napján! Hogyne adnám hát nekik ezt a harmadik virágszálat, a szeretet pompázó illatos virágját. Szagoljátok fel ennek a pompázó virágnak drága illatát, ti gyermeküket veszitett anyák, s értsétek meg belőle, hogy mindennél nagyobb hatalom a szeretet, halálnál, temetőnél, üresen maradt gyermekszobáknál, gazdátlan já-

tékszereknél, sirásnál, reménytelenségnél, kétségbeesésnél is nagyobb, mert az Isten maga a szeretet. Ez a virágszál ismét lakót küldhet az üresen maradt gyermekszobába, vagy összevezethet elköltözött kicsinyeitekkel boldog álmaitokban, de ott tul, abban a másik világban, egykor, valaha bizonyosan.

S vannak olyan anyák is, akiknek soha sem volt gyermekük. Soha sem volt göndör fürtöcske, amit végig simitsanak, álmosan suttogó ajak, mellyel együtt rebegjék el az esti imádságot, rakoncátlanul szakadt harisnyák végnélküli sora, amelyet mindig ujra stoppoljanak. De azért éppen ugy bimbózott, érett, lombosodott bennük is az anyai érzés drága gyümölcsfája, mint akármelyik másik anyában. Nincs szomorubb fa, mint az, amelynek sohasem szakitja le senki a gyümölcseit. Ó, nem azokra a páváskodó, léha asszonyokra gondolok én, akik gyávaságból, hiuságból, vagy mit tudom én milyen modern babona miatt, érdemetlenek lettek az anyaságra. Azokról beszélek, akik akartak anyákká lenni és nem lehettek.

Igaz megértéssel nyujtom át nekik is ezt a harmadik virágszálat, a szeretet virágát. Vegyék el tőlem, szoritsák a szivükhöz és amerre csak járnak, árva, elhagyatott, gondozatlan, elfeledett és kitaszitott gyermekeknek érintsék meg a homlokát vele. Ha nagyon a szivükhöz szoritották, nem fogják tudni másként használni ezt a virágot, mint csak az ajkukon által. Csókolják meg az anyátlan gyermekeket ezek a gyermektelen anyák, öleljék magukhoz, vegyék fel gondjukat s bizony mondom, hogy csodatevő szent hatalommá válik ez a virág: gyermeket ad az anyának és anyát ad a gyermeknek Isten drága ajándékaként.

* * *

Virágaimat kiosztottam s mégis tele van ismét virággal a lelkem. Valóságos virágoskert lett egész belső világom, minden kiosztott virágszál helyett ezer és ezer uj bimbó fakadt a szivem talaján. Engedd, ó, engedd Uram Istenem, hogy szorgalmasan öntözgethessem ezt a lelki virágoskertet, hogy bárcsak egy szál is el ne hervadjon belőlük soha!

* * *

Anyák napja 1932. Ó, bár szárnyalhatná tul ezt a tülekedő, lármás világot az édesanyák halk és szelid hangja! Ó, bár győzhetné le tűzben vonagló, lázas lelkeinket az édesanyánkra való emlékezés fehér galambja! O, bár tisztithatná meg ezt a zavaros, szennyes életárt az anyák napján felsiró emberi jóság kristályos patakja!

Csókoljunk kezet, testvéreim, az édesanyáknak s osszuk ki közöttük lelkünk legszentebb virágait anyák napján.

Sz.-I. S.

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a székelykeresztúri földmíves iskolába!

Anyámnak.

Te néked írom ezt a verset
Édes jó Anyám.
Te virrasztottál én fölöttem
Sok, sok éjszakán.
Te gondoztál és ápolgattál
S oly nehéz volt a lét,
A halál meg köröttem forgott,
Majd, hogy el nem vitt.
De a jó Isten ezt
Nem engedte meg.
Köröttem volt az őrzőangyal
S ápolgattak jóságos kezek.
Te vagy az őrzőangyal
Édes jó Anyám.
És érted az egekbe száll
Mindig hő imám:
En Istenem tartsd meg ezt az
Édes jó Anyát,
A családunk gondos
Őrzőangyalát.

K. Nagy István
III. g. o. t.

Egy kis diák őszinte szeretete árad ebből a versikéből s már ezért is érdemes a leközlésre.

●●●

Raffaj Zsigmondról!

Kedves Barátom!

Megszoktuk már, hogy a szép tavasz után nyár és azután ősz jön.

Biztos tudatával vagyunk annak, hogy a tavasz virágai, a nyár gyümölccsel terhes lombjai a késő ősszel elhervadnak. Mégis elfogja lelkünket az elmulás fájdalma, amikor látjuk, halljuk, hogy azok a kedves lombok — hullanak-hullanak.

Zsigmond bátyám halála egy pillanatra ezt a késő őszi, fájdalmas érzést keltette bennem. Borus elmerengésem azonban többé, nemesebben fájóvá és borus történelmi érzéssel átitatott örök emlékké növelte az Ő puritán életének emlékét.

Tudod, hogy szerettem és hogyan tiszteltem Őt, hogyan emlékszem reá?

Puritán teológus — pap — volt a templomban és hivei közt.

Természetimádó volt, a való élet teológiájának titkait kutatva.

Magyar költője volt a természet titkainak. Remetéje és siratója Verespataknak, magyarságának és minden lakójának.

Klasszikus példákkal felérő volt az Ő kedvesen, közvetlen panasza, siráma, amellyel nézte a megakadályozhatatlan pusztulását: egy nagy multu aranyvárosnak, népének, fajának!

Nem is szerette Ő a romok között lenni, hanem akit megszeretett, vitte messze, ki a temetőből, a fenséges természet ölébe!

Megmutatta a természet szépségeit, teremtő erejét s reá mutatott az emberi alkotás porszemnyi kicsinységére, az évezredek történetének romjaira. A természet szépsége, a romokat beborító történelmi mult köde aztán átalakitotta.

Rom volt lakása, de a természet legritkább s legszebb vadvirágaival ékesitette udvarát. Azoknak szeretete elvonta figyelmét s bánatát a nagy romlástól!

Puritán ős-ember volt a szeretetében, becsületességében s egész lényében. Lakószobái muzeum s Ő benne muzeális lélek és tudós buvár.

Halála mélyen megrenditett s fájdalommal tölt el az, hogy egész életén át a nagy gondolkozó lelki szenvedéséhez, most hosszas testi szenvedés is járult. A sir csendje és megfejthetetlen misticuma adja meg testének a pihenést s lelkének a megdicsőülést.

Fogadjátok apai jó barátom halála felett érzett igaz könnyel áztatott részvétemet. **Dr. Balogh György.**

Néhai Raffaj Zsigmond verespataki lelkész — kinek elhunytáról már megemlékeztünk — életét és egyéniségét jellemzi ez a nehány sor, melyet irója a néhai lelkész testvéréhez intézett.

●●●

Memorándum a Dávid Ferenc-Egylet uj ügymenetét illetőleg.

(Folytatás.)

Szükségesnek tartom ezt mindjárt itt az elején kihangsulyozni. Minden missziói munka ugyanis, amely nem valami intézményes egyházi tevékenységbe kapcsolja bele a hiveket, eredményében nem kielégitő. Csak ha elérhetjük azt, hogy az unitárius eszméknek megnyert lélek egyuttal hüséges templomlátogató is legyen, ahol élményei gyarapodhatnak s ahol állandóan lelki vezetés alatt áll, csak akkor mondhatjuk munkánkat eredményesnek. Már most a templom látogatás, sajnos, az utóbbi időkben teljesen a lelkész szónoki tehetségével kezdett arányban állani. Eltekintve attól, hogy elvileg mennyire helytelen ez az álláspont, mégis sokat tehet egy társadalmi misszió ezen a téren is. Köztudomásu tapasztalat ugyanis, hogy a tele templom a leggyengébb szónokot is aranyszájuvá teheti. Viszont egy üres padsorok előtt szónokló lelkész lassanként feltétlenül elvesziti azt a belső lelki ambiciót, amelyet a legerősebb akaraterő is alig tud ébrentartani. Ennek megfelelően a bizottság kétféleképpen mozdithatná elő a templomlátogatást. Egyik oldalról iparkodna odahatni, hogy a lelkésznek felhivja a figyelmét egy-egy olyan tárgyra, amely a hivek egyetemét foglalkoztatja. Amerikában például közismert szokás, hogy a lelkész időnként megkérdezi a presbitérium tagjait, nem hivatalosan, hanem bizalmasan, hogy milyen ujabb tárgy érdekelné a hiveket különösképpen. Sőt olyan templomok is vannak, ahol minden hónapban egy vasárnap a lelkész olyan tárgyról prédikál, amilyet tőle a hivek kivánnak. Az is szokásos, hogy a templomajtóban kis ládát tesznek ki, amelybe minden hivő bedob egy cédulát. Ezeken a cédulákon egy-egy olyan probléma van felirva, amely az illetőket leginkább érdekli. Mindezek persze csak példák, amelyeket nem feltétlenül szükséges követni. Tény azonban az, hogy a lelkészt eddig csak vagy dicsérték, vagy ócsárolták. Komolyan, tárgyilagosan, problémák szempontjából kevesen szólanak hozzá egy-egy prédikációhoz. Pedig az igehirdetés megujulása nem a stilus, vagy a külső forma megujulásától várható, hanem egyes-egyedül a tartalom megujulásától. A D. F. E. sokat tehetne ezen a téren is. Hangsulyozzuk, nem arra gondolunk, hogy a lelkésznek, aki az egyházközség szellemi vezetésére hivatott, előirják, hogy mit prédikáljon, ez az intellektuális szabadsággal ellenkezne s még a perikopa rendszernél is rosszabb lenne. Egyedül arról van szó, hogy barátságos beszélgetés, egyházi lapjainkban közölt cikkek stb. utján felhivhatná a bizottság a lelkész figyelmét egy-egy olyan problémára, amely esetleg kikerülte azt s általában, hogy megmutassa a lelkésznek, hogy hivei nemcsak szokásból vagy mulatságból, hanem lelki épülés végett mennek a templomba.

Még többet tehetne azonban a bizottság a másik oldalon. Amerikában a templomajtón belül várják a hiveket a megbizottak,

akik között olyan magas állásu férfiak is szerepelnek, mint pl. az amerikai legfelsőbb birói testület tagja, aki engem egyik városkában személyesen vezetett egy jó helyre. De mindenütt a presbiteriumnak vasárnaponként megbizott tagjai feljegyzik, hogy ki volt a templomban és ki nem. Az elmult évben bevezették a templomok közötti versenyt a látogatottság szempontjából. A templomban jelenlevők számát összevetették a hozzátartozó hivek számával s ez arányszám képezte a verseny alapját. Nálunk Erdélyben a szászok szintén figyelemmel kisérik a templomlátogatókat s ha azt veszik észre, hogy egyik-másik hivő hosszabb ideje nem jár templomba, legelőször küldenek neki egy füzetet, amelyben a templomlátogatás fontossága van kifejtve, ha ez nem használ, felkeresi valamelyik idősebb és tekintélyesebb egyháztag s megmagyarázza, hogy ugy a saját, mint gyermekei és a közösség szempontjából mily káros a templomból való elmaradása. Ha pedig ezzel sem érnek el eredményt, akkor a szomszédságok a rendes összejöveteleken a templomkerülőt megintik, esetleg bojkottálják is. Semmi esetben sem lehet azonban bármilyen egyházi tisztviselő az, aki nem szorgalmas templomlátogató. Az itt felsoroltak szintén csak példák. A bizottság dolga volna, hogy mily eszközökkel vélné a legsikeresebbnek a templomlátogatás fokozását munkálni. A templomlátogatáson kivül kiterjedne a bizottság figyelme minden más, a belmisszióra tartozó tevékenységre is.

2. *Szorvány-bizottság.* Szorványokban élő hiveink az utóbbi években valamivel több gondozásban részesülnek, mint eddig, de még messze vagyunk attól, hogy nyugodt legyen a lelkiismeretünk. Az Iratterjesztő által alapitott szorványkönyvtárak kétségtelenül jó hatással vannak, de még több kell. Ajánlanám az Amerikában bevált személyes levelezés módszerét. Ennek a lényege az, hogy például Kolozsvárt az Egylet tagjai egyenként magukra vállalnának egy-két szorványban lakó hivet, akivel időnként levelet váltanának. Levelüket, ha szegény hivőről van szó, válaszbélyeggel küldenék s benne, később ismertetett módon, érintkezést tartanának fent egyházunk és hitünk ügyeire vonatkozólag. Az amerikai úgy nevezi ezt, hogy „personal touch“, személyes hatás. S tényleg az ilyen személyes levelezésnek igen nagy eredményei vannak. Ezenkivül ez a bizottság állandóan foglalkozna a szorványok ügyével, javaslatokat tenne, stb.

3. *Külmissziói bizottság.* Feladata lenne külföldi hittestvéreinkkel, valamint nem unitárius, de érdeklődő idegenekkel összeköttetésben állani, akár levelezés, akár füzetek, könyvek, stb. megküldése által.

4. *Népmivelő bizottság.* Feladata lenne a falu-mozgalmak, valamint az iparos és kereskedő egyesületek munkakörének felkarolása, könyvtárak alapitása, olvasókörök, önképzőkörök megszervezése, vitaesték, megbeszélések összehozása, gyakorlati cikkek megirása, vagy megiratása, stb.

5. *Vasárnapi iskolai bizottság.* Feladata volna a külföldi Vasárnapi Iskola Társaságok munkakörét átvenni. Az egyházi tanterv

kereteit kidolgozni, vagy kidolgoztatni, a külföldi ujabb módszerekről, tananyagról informálni lelkészeinket és tanitóinkat, valamint beinditani azt a külfüldön bevált módszert is, hogy a vasárnapi iskolákban világi emberek is tanitsanak, mert ez mindenütt igen jó hatást tett.

6. *Zeneügyi bizottság.* Egyházi zenénk müvelése, népünk templomi éneklésének megreformálása. Concert rendezések. Külföldi unitárius egyházi zene figyelemmel kisérése, stb. Ezek lennének feladatai.

7. *Gazdasági és pénzügyi bizottság.* Ennek a bizottságnak lenne talán a legnehezebb a feladata. Uj munkatervünk teljesitése ugyanis még az eddigieknél is több terhet ró Egyletünkre, melynek rendes anyagi bevétele sehonnan sincs. Ennek a bizottságnak tehát az lenne a feladata, hogy alapitói dijakból, bankoktól, más szervezetektől kapott segitséggel, bálok, előadások, stb. rendezésével gondoskodjék Egyletünk anyagi szükségleteiről.

8. *Sajtó bizottság.* Feladata lenne az Egylet ügyeiről a napilapokban megfelelő propagandáról gondoskodni.

Ezek mellett a bizottságok mellett müködne három alosztályunk, az iparos-kereskedő, a női és az ifjusági tagozat. Meg kell magyaráznom azt is, hogy miért tartottam szükségesnek e három alosztály megtartását, illetőleg megszervezését. Az ifjusági köröket maga az E. K. T. utalta hatáskörünkbe, itt tehát magyarázatra nincs szükség. Az iparos-kereskedő egyletek felbecsülhetetlen fontossággal és a tanoncok gondozása valamint egy erős társadalmi osztálynak unitárius egyházunk érdekeibe való bevonása utján külön munkakörrel rendelkeznek. A Kolozsvári I. és K. Köre már két éve munkálkodik szép sikerrel s a kolozsdoboka-köri közgyülés megbizásából E. K. Tanácshoz be is adtam már egy tervezetet, melynek alapján hasonló körök más városokban is megszervezhetők lehetnének. Nem tartom azonban szerencsésnek, hogy egyházunkban annyi különféle és egymástól mind független egylet legyen, azért a D. F. E. keretében óhajtanám ezt a szervezkedést megoldani. Viszont éppen munkájuk fontosságára való tekintettel legalább annyi függetlenséget és autonómiát kell biztositanunk számukra, mint az ifjusági köröknek. A harmadik tagozat, a női tagozatra vonatkozólag választmányunknak határozata van s különben is, a missziói munkának vannak olyan női és nőkre vonatkozó oldalai, melyeket férfiak nem végezhetnek el, igy hát női tagozatunk is fentartandó. A női tagozat szervezete épp most van tárgyalás alatt, azért most nem részletezzük munkakörét.

Fentieken kivül a tisztikarok mindezekben a bizottságokban részt vennének, ugy javaslatokkal, mint végrehajtási munkával, azonkivül megtartanák teljesen maguknak kiadványaink szerkesztését és adminisztrálását, valamint minden hatáskörükbe tartozó feladatot is, melyre bizottság még nem szerveztetett. A bizottságok viszont kiegészithetik, sőt legtöbb esetben ki is kell magukat egésziteniök feladataik elvégzésénél az Egylet tagjaival.

Hinni merem, hogy fenti elképzelés szerint Egyletünktől aktiv és eredményes munkát várhatunk. Sz.-I. S.

NŐK VILÁGA.

Kultur-délután Tordán.

A Tordai D. F. E. Unitárius Nőkszövetsége a kolozsvári D. F. E. női tagozatával egyetértve fényes sikerü kultur-délutánt rendezett Tordán április 3-án délután 5 órakor. A történelmi nevezetességü szép templom szinültig megtelt közönséggel vallásküIömbség nélkül.

Dr. Boross Györgyné püspökné a következő beszéddel vezette be a müsort.

„Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, most is, mint mindig, örömmel jöttem Torda városába, hogy itteni nőszövetségünkkel karöltve megrendezzük első kultur-délutánunkat.

Viszontagságos időket élünk. A majdnem elviselhetetlen gazdasági válság, egyházaink szomoru helyzete, a különböző gondok és megpróbáltatások sulyos teherként nehezednek szivünkre. Sokszor arra kell gondolnunk, hogy az Ur Isten megharagudott az emberiségre, mert rosszul viselkedtünk és mint a bibliai multban az özönvizet, ugy most is elküldötte azt reánk a hó, fagy, árvizek és más mindenféle megróbáltatások képében. Egyházainkra hárul a kötelesség, hogy megépitsük a Nóé bárkáját. Azt felszereljük buzgó, vallásos hittel, szeretettel embertársaink iránt, megértéssel és türelemmel a különböző népek és vallásfelekezetekkel szemben, reménységgel egy jobb jövendő eljövetelében. Igy felszerelve remélem és tudom, hogy el fog jönni az unitáriusok jelképe a galamb, olajággal a csőrében. De hogy ezen jobb jövendő elkövetkezhessen, azon kell törekednünk, hogy azt megérdemelhessük. Elsősorban szeressük egymást. Ne legyen távolság közöttünk sem térben, sem érzelemben. Legyünk egy család a szeretetben azon embertársainkkal, akik más szertartással imádják az Istent, és más alakban ismerik Jézust. Mert mindnyájan egyformán a mindenható, hatalmas Isten gyermekei vagyunk.

És most a D. F. E. nevében, melynek keretében a női tagozatok müködnek, üdvözlöm a szép számban összegyült hallgatóságot“.

Ezután Puksa Endréné énekelt gyönyörüen egy áriát a „Büvös vadász“-ból és Händel Largoját Tanka Károly megfelelő orgona kisérete mellett. Harmadik szám Dr. Kristóf György kolozsvári egyetemi tanár előadása volt, mely meglepte és elragadta a hallgatóságot. A magyar nyelvről beszélt. Annak eredetéről, irodalmi értékéről és használatáról. Szellemesen jegyezte meg, hogy a protestánsoknak nincsenek szentjei és mégis van, mert szent előttünk a magyar nyelv, melyet szeretnünk és védenünk kell. Azután a tordai

dalkör énekelt szépen és szabatosan Erdős Mihály karnagy vezetése mellett. Végül a tordai Iparos Egylet szalonzenekara játszott nagy hatással Papp Gyula karnagy vezetésével. A kiválóan sikerült ünnepély befejezéséül a tordai D. F. E. Unitárius Nőkszövetsége nevében Velits Károlyné elnök mondott záró szavakat, mely mély hatást gyakorolt a közönségre. Lelkes szavakkal buzditotta unitárius nőegyleteinket a szeretetre és összetartásra, mely első és legszentebb kötelességünk sokat szenvedő egyházunk iránt. Végül köszönetet mond a vendégeknek és közremüködőknek a szép ünnepélyen való részvételükért.

Este 9 órakor fényes szeretetvendégség zárta be a szép ünnepséget, melyet tordai nőszövetségünk rendezett a vendégek tiszteletére a régi főiskola disztermében.

Kedves Hallgatóim! *)

Ahogy végigtekintek soraitokon, eszembe jut az a hires görög szónok, aki egy alkalommal, mikor beszélnie kellett volna, csak ennyit kiáltott a sokaságnak: „Ember!“ és azzal leszállott az emelvényről.

Vajjon, ha én most, ebben az ünnepélyes percben azt kiáltanám: „Édesanya!“ és aztán könnyes szemmel megcsókolnék minden anyakezet: nem volna-e az szebb kifejezése a bennem lakó érzésnek, mint ezek a semmitmondó, erőtlen szavak, amelyeket olyan nehéz kiejteni?

Ugy érzem, hogy soha nehezebb feladat előtt nem állottam, mint most, amikor az anyákról kell beszélnem. Százféleképen hozzákezdtem a beszédem megirásához és nem sikerült, sehogysem sikerült. Utoljára is a szivemre biztam a dolgot. És ekkor valami csodálatos nyugodtság szállt belém: hittem, hogy az utolsó percben meg fogom találni a szavakat, mert a szivem beszélni akart. És amikor felbugott az orgona; amikor végighallgattam az előttem elhangzott szép beszédet s a tekintetem találkozott az édesanyám tekintetével: már tudtam, hogy miről kell beszélnem. Ugy éreztem, hogy megtaláltam azt a szót, amivel kezdenem kell a beszédemet és amivel be fogom fejezni.

„Édesanyám!“ Ezzel a szóval kezdem, ezzel is végezem. Mert az édesanya jelenti számunkra a kezdetet s a véget. Mert az édesanyánktól nyertünk életet és mert Isten után neki köszönhetjük születésünktől kezdve, még a siri nyugalmunkat is. Hiszen a rögöt is édes anyaföldnek nevezzük, hogy jobban essék benne a pihenés.

Gyakran gondolkoznak az emberek, hogy számukra mi a leg-

---

*) A Székelyudvarhelyi Unitárius Nők Szövetsége által rendezett „Anyák napja“ alkalmával elmondott beszéd.

fontosabb a földön. Egyik ezt, másik amazt tartja legértékesebb tulajdonának s alig akadnak nehányan, akiknek eszébe jut, hogy legdrágább kincsünk az édes anyánk értünk dobogó, minket szerető, értünk imádkozó szive.

Tichy Kálmánnak egy megható költeményét idézem az anyaszivről.

A mennyországban, csillagtrónusán ült az Ur és teremtő keze embersziveket formált. Amikor kész volt a sok sziv, nehéz, fájdalmas próbára állitotta őket, hogy megtudja: vajjon lent, a földön, a helyüket jól fogják-e betölteni?

S az uj szivek — jelölt sorsuk szerint —
Könnyü s nehéz próbákat álltak sorban
Kis bánatoknak tünő fellege
Árnyalta át a csöpp gyermekszivet,
Nehéz csapás sujtott a férfiszivre,
Hogy roskadott a szörnyü suly alatt.
Szerelmesek szivét ármány s csalódás
Próbája gyötré hulló könnyekig;
Tőr verte át a hősök hü szivét
És tüz perzselte a mártírokét . . .

Voltak, amelyek nem birták el a próbát s ezeket más sorsra jelölte az Ur kegyelme, könnyebbekre, amelyeket el tudtak viselni.

És volt egy sziv a többi közt, amelyet remekbe formált az Isten és elválasztván a többitől, amikor próbatételre került a sor, olyan szörnyü fájdalmakat bocsátott reá, amelyekkel nem sujtott más szivet azelőtt.

„S a sziv a próbát állta, egyre állta,
Minden kínt tűrve halkan lüktetett,
Csak annyi látszott, hogy vért könnyezett...“

Az anyasziv volt ez, Isten szent, müvészkezének legremekebb alkotása.

Isten tudta, jól tudta azt, hogy az édesanyának lent a földön sok gyötrelmen, szenvedésen kell keresztülmennie és teremtett a keblébe olyan szivet, amely kibirjon minden fájdalmat, minden csapást, még olyanokat is, amelyek alatt más sziv összetörne.

A Talmud azt mondja, hogy Isten azért teremtett édesanyákat, mert nem lehet jelen mindenütt. Igen. Az édesanyák Isten helytartói s az Ur azért alkotta ilyennek az édesanyát, mert azt akarta, hogy méltó betöltője legyen hivatásának.

Az örök Édesanya eszményképéről beszélek, amelyet az emberiség állitott magának. Hisz nem mondhatjuk, hogy minden édesanya ilyen. De minden édesanyában van valami fenséges vonás, ami felemeli a közönséges világból és angyallá teszi.

Láttátok-e már Rafael: „Sixtusi Madonnáját“? Aki látta, bizonyára megcsóválta a fejét: „Ilyen édesanya nem létezik a világon!“ Én is azt hiszem. De ha nem létezik, a művész hogy festette meg

a képet? Hogyan? Sok anyát figyelt meg; mindenikben talált valami szépséget s ezeket a szép vonásokat összegyüjtve, megörökitette őket ezen a csodálatos képen. Ennek a képnek a magasztos tisztaságu Madonnájával egyetlen földi asszonyt sem lehet összehasonlitani, de valami szent, valami mennyei van minden anyában, amikor a gyermek fölé hajol — a bölcső, vagy a koporsó felett. Akármennyire különböznek is egymástól az édesanyák; ez a szent, mennyei vonás mindannyiukban közös: az önfeláldozó anyai szeretet, amely mindent elfed, mindent megbocsát, minden jót megtart és minden rosszat elsimit. Az az anyai szeretet, amely megismeri a hosszu utjáról visszatért, poros vándorlegényben eltünt drága gyermekét, akit nem akar megismerni senki, mert az arcát nagyon elváltoztatta a por, a sár, a bün; az az anyai szeretet, amely mindig ujra hisz és remél, ha mindenki megtagadja is az ő fiát, mert ő mindig csak a régi gyermekét látja, aki jó volt, aki szerette, aki az ő térdén játszadozott s tőle tanulta édes anyanyelvét.

Ez a szent, anyai fenség jut kifejezésre Madách: „Ember tragédiájában“ is, mikor a Phalanster Évájától gyermekét elakarják szakitani:

„Óh gyermekem hisz én tápláltalak
Szivem vérével. Hol van az erő,
Mely e szent kapcsot elszakitni birja?“

Ezt a mennyei vonást ünnepeljük ma az édesanyákban s minden anyán keresztül egy édesanyát: az örök, szent anya-ideált, amelyből valami benne él minden női szivben, minden gyermekét szerető, érte aggódó, miatta fáradó édes, jó anyában.

Édesanyáink! Ma csak rátok gondolunk. Ma csak titeket szeretünk. Ma csak azt a számtalan átvirrasztott éjszakát látjuk, amelyek alatt miattunk nem aludtatok, azt a rengeteg aggodalmat és bánatot, amit mi okoztunk nektek; a szeretetnek és jóságnak azt a végtelen tengerét, amely a ti csókjaitokból árad nappal és éjjel reánk s azt a sok csapást, amelynek mind a ti miattunk aggódó szivetek esett áldozatul, csakhogy minket valahogy ne bántson. Ó, ma érezzük, hogy a világon egyetlen kincsünk van: az édesanyánk szive, mely értünk dobog és értünk imádkozik.

Édesanyánk! Tudjuk mi, hogy ezt a szerető szivet gyöngédtelenségünkkel, szerénytelenségünkkel sokszor megbántottuk. De azt mondja a költő, hogy:

„Két lény van a világon,
Ki mindent megbocsát:
Isten s Édesanyád.“

Bocsássatok meg nekünk és segitsetek, hogy jobbak lehessünk. Mert látjátok, jóakarat, szeretet bennünk is van. Csak nincsenek ugy kifejlődve, mint bennetek. Reátok vár a munka, hogy belőlünk kihozzatok minden szépet és jót, amit elrejtett bennünk az Isten.

Ma kikivánkozik a lelkünkből minden szépség és jóság, minden elrejtett nemes érzés és felétek akar szállani, hogy letörülje homlokotokról azokat a mély redőket, amelyeket miattunk szántott oda az élet s megédesitse azt a sok keserü percet, amit nektek szereztünk. Ma jók és nemesek, szerények és engedelmesek akarunk lenni, hogy elfeledtessünk veletek mindent, ami az életetekben szomoru volt. Hisz olyan kevés ünneplés jut nektek, olyan kevés köszönet jár az édesanyának.

Az esztendő 365 napjából egyetlenegy nap az édesanyáké. Ezt az egy napot szentelje meg a szeretet. Ezen az egy napon dobbanjon össze a szivünk s kössön szövetséget minden anya a gyermekével, minden gyermek az édesanyjával: szent, erős szövetséget, amelyet sem az élet zord viharai, sem a halál fagyos keze nem tébhetnek szét soha.

Nemcsak az ifjuság nevében beszélek; az öregekhez is szólnak szavaim. Az öregekhez, kiknek az édesanyja talán már rég a sirban pihen. De ha most ebben az ünnepélyes percben szeretettel, hálával gondolnak rájuk, a halott édesanyák lelke megérzi azt s egy percre megdobban porrávált szivük.

Azért mondom: legyünk ma mindannyian gyermekek, hisz mindnyájunknak van, akit ünnepeljünk. Támadjanak fel ma a halott édesanyák s ölelkezzenek össze élő, szerető, reájuk kegyelettel gondoló gyermekeikkel. És támadjanak fel a halott gyermekek is, hogy azok az édesanyák, akiket szomoru, fájó szivvel hagytak itt, szintén ne maradjanak egyedül. Hogy ők se kérdezzék fájdalmasan, könnyes szemekkel: „Hát engem ki fog ma ünnepelni“? Ne kérdezzék, mert egyetlen édesanya sem maradhat egyedül az anyák napján. Ha van tulvilág, ha van lelkek találkozása, akkor ma minden gyermeknek találkoznia kell az édesanyjával. Lehet, hogy fáj ez a találkozás. De ez a fájdalom könnyeket ad s éppen ez kapcsol össze minden anyát és gyermeket, egyetlen-egy hosszu, néma ölelésben.

Szüneteljen ma egy kicsit a robot. Pihenjen el a zaj. Szálljon a szivekbe csend és békesség. És ebben az ünnepélyes csendben találkozzunk össze mindannyian. És szárnyaljon imádság az ég felé minden emberajkról: „Isten áldd meg az édesanyámat“!

Deák Berta.

A csehétfalvi egyházközség szép egyetértésnek adta bizonyságát akkor, midőn közelebbről elhalt kedves emlékű volt papjuk Ekárt Andor helyébe ennek hasonló nevü fiát ifj. Ekárt Andort hivta és választotta meg az üresen maradt apai hely betöltésére. Ifj. Ekárt Andor hajlandó is az állást elfogadni s a kinevezés is megtörténik, mihelyt az egyházközség a választási törvény szabályszerü követelményének eleget tesz.

Egyházi hírek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

Névnapi üdvözlet. A főtiszt. püspök urat György napja alkalmából jó barátai, ismerősei és tisztelői nagy számban keresték fel és üdvözölték. Az egyházi tanácsosok, a tanári kar és a központi tisztviselők testületileg tisztelegtek Dr. Varga Béla főjegyző vezetése alatt s kifejezték jókivánságaikat a főpásztornak, ki barátságos meleg szeretettel köszönte meg az üdvözletet.

Gróf Majláth Gusztáv, az erdélyi róm. kath. egyház tiszteletreméltó püspöke, most ünnepli püspöksége 35 éves évfordulóját. Unitárius egyházunk nevében Dr. Boros György püspök ur apostoli szeretettel köszöntötte az evangelium mezején együtt munkálkodó szolgatársát, a buzgóságban lankadást nem ismerő főpásztort.

Püspöki vizsgálat az aranyostordai egyházkörben. Az aranyostordai egyházkör vezetőségével egyetértőleg olyan megállapodás létesült, hogy püspök ur f. évi május 18-tól kezdődőleg megtartja vizsgálatát az aranyostordai egyházkörben — a bányavidék egyházközségei elhagyásával — a következő sorrendben: Május 18 Alsófelsőszentmihály, május 19 Mészkő, 20 Sinfalva, 21 Bágyon, 22 Kövend, 23 Aranyosrákos, 24 Csegez, 25 Várfalva, 26 Torockó, 27 Torockószentgyörgy, 28 Alsójára, 29 Torda, 30 Szind, 31 Tur, junius 1 Komjátszeg. Amennyiben a közlekedés helyre áll, ezek után Abrudbánya és Verespatak. Reméljük, hogy minden nagyobb költséget okozó külsőség kerülésével, szivből jövő, bensőséges, meleg fogadtatás mellett áldásos, jótékony hatásu lesz a püspöki látogatás, hiszen a megpróbált lelkeknek oly nagy szüksége van ma a főpásztori vigasztaló, bátoritó szóra.

ELSŐ ROMÁNIAI FALUSI BAROMFITENYÉSZTŐ SZÖVETKEZET

„AVICULTURA"

CĂDACIU KADÁCS

P. U. SIMONEȘTI, JUD. ODORHEIU—ÚDVARHELY M.

Árjegyzék kivánatra ingyen! — Olcsó és megbizható beszerzési forrás! Szövetkezeteknek árengedmény!

Magas hozamra, tehát haszonra tenyésztett

fehér amerikai Leghorn, vörös Rhode Island, fehér Erdélyi Kopasznyaku, Khaki Cambell és Pekingi kacsa.

Tenyészállatai után beszerezhetők:

tenyésztojások, naposcsirkék és kacsák, növendék állatok és tenyészkakasok.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Anyák napja. Közeledik anyák napja s ezt a számunkat ennek a napnak szenteltük. Püspöki körrendelet értelmében, de saját lelkünk ösztönző szavára is, minden egyházközségben egyik vasárnapot az anyák napjaként kell megünnepelnünk. Ezt az ünnepélyt vagy a templomban, vagy pedig valami arra alkalmas helyen (kulturházban, iskolában) szoktuk megrendezni, aszerint, hogy milyen hosszu a müsorunk. Szindarabot például és természetesen templomban nem rendezhetünk meg. Bárhol rendezzük is meg azonban az anyák napját, két dologról lehetőleg ne feledkezzünk meg. Egyik az, hogy engedjünk minél nagyobb teret a gyermekeknek ezen az ünnepélyen. A gyerek maga mutassa meg háláját édesanyjával szemben. A másik dolog is ezzel van kapcsolatban: az ünnepély végén a gyerekek osszák ki az összegyüjtött virágokat az édesanyák között, akinek meghalt az édesanyja, vigyen egy szál virágot a temetőbe. A virágkultusz lelkileg igen közel esik az anyaság ideáljához s attól szinte elválaszthatatlan is. A templomban tartott anyák napja a prédikáció, gyermekszavalatok és gyermekkar énekek szerencsés összeállitása esetén igen hatásossá válhatik. Külföldön szoktak a gyerekektől fogadalom félét is bevenni az édesanyjuk iránti szeretetet és kötelességet illetőleg ezen alkalommal. Nehány jó alkalmi versnek a cimét itt adjuk: Bán Aladár: Az első imádság. Pósa Lajos: Vétesse le magát édes öreg szülém. Petőfi: Füstbe ment terv. Revicky: Imakönyvem. Gyulai Pál: Éji látogatás. Ha valaki nem tudná ezeket a verseket megszerezni, mi szivesen lemásoltatjuk és elküldjük akármelyiket.

A templomon kivül rendezendő ünnepélyek a szereplő-anyagtól függenek. A Magyar Nép könyvtárában jelentek meg előadásra alkalmas szindarabok. Csak arra ügyeljünk, hogy az anyák napjának hangulatát őrizzük meg az ilyen templomon kivüli ünnepélyeken is. Profánná, léhává ne tegyük azt, mert ez az ünnepély nem arra való, hogy egyszerüen csak produkáltassuk a gyerekeket, hanem lelki élmény kialakitása a célja.

A korondi D. F. Ifjusági Egylet szokásos téli munkáját december és január hóban megszakitotta a nagy mérvü scarlat járvány miatt elrendelt gyülekezési tilalom. Annál lelkesebb munka folyt a következő hónapok alatt. A böjti vasárnapok mindenikén megtartott vallásos estélyek változatos programmja feledhetetlen élménye marad a felekezeti különbség nélkül érdeklődő hivek sokaságának, melynek befogadására utóbb szűknek bizonyult a szép, nagy iskolaterem. Téli összejöveteleit a husvéti ünnepek alatt tartott szinielőadással kapcsolatos táncestéllyel zárta, mely anyagi és erkölcsi tekintetben egyaránt oly jól sikerült, hogy hatása alatt az egylet megveszi a „Magyar Nép“ könyvtára sorozatát és elhatározta, hogy ezután minden évben 1000 Leu-val járul hozzá a kereszturi gimnázium segélyezéséhez.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 1-től 30-ig előfizetési díjakat fizettek: Özv. Kiss Józsefné Vulkán, Szathmári Gábor Kolozsvár, Unitárius Egyházközség Kilyén, Unitárius Egyházközség Ütő Gábor, Barabás Mihály, Szabó László, Kiss Károly, Id. Köntés Ferenc, Dr. Fekete Sándor, Id. Szabó Mózes, Ifj. Szabó Mózes, Demes Károly, Ütő Áron, Ütő Irma, Vida Géza, Barabás János, Téglás Albert, Özv. Kriza Sándorné Sepsiszentgyörgy, Dávid Ferenc Egylet Korond, Bán Pál Alsóboldogfalva, Pataki János Brassó 1932-re; Farczády Sándor, Györke Dénes Beszterce 1931—1932-re; Balogh Miklós Aranyosgyéres 1929-re; Korodi Ferenc Sepsiszentgyörgy, Gyöngyösy Gábor Torda, Imre János Olthéviz 1930—1931-re; Solymosi István Erzsébetváros 1930—1932-re; Özv. Kiss Aladárné Sövénység 1925—1927-re; Ferencz Istvánné Brassó, Ütő Gábor Kálnok 1931-re.

Kolozsvár, 1931. április 30-án.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Irodalom.

Balázs Ferenc: *Kis hittan.* Szerző kiadása. Turda—Torda, 1932. 24 oldal. — Tulajdonképpen „kis káté“ ez a kis hittan, mely 92 kérdésben készíti elő az ifjakat a konfirmációra. A kérdések között több van olyan, amelyekkel nem értünk egyet, különösképpen nem a 76-ik kérdéssel, amely a halhatatlanságot nem tartja „valószinü“-nek. Eltekintve attól azonban, hogy ez a kis hittan sok ellenvéleményt válthat ki és hogy csak az iró személyes vallásos meggyőződését fejezi ki, igen üdvösnek tartjuk megjelenését már csak azért is, mert az esetleg előálló vita kapcsán, hitelveink, eszméink, világnézetünk tisztulása következhetik be. Ajánljuk e kis füzetet, melynek ára 10 leu, ily kérdésekkel foglalkozó olvasóink figyelmébe. Kapható az Iratterjesztőnél.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L-egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17